

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (Україна)
Університет витончених мистецтв (м. Каліма, Мексика)
Південно-Західний університет "Неофіт Рілскі", м. Пловдив (Болгарія)
Тайшанський державний університет (Китайська Народна Республіка)
Бєлгородський державний національний дослідницький університет (м. Бєлгород, Росія)
Могілівський державний університет імені А.А.Кулешова
(м. Могілів, Республіка Білорусь)

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Мелітополь, 16-17 жовтня 2014 року)

Мелітополь – 2014

УДК: 378.013.43:7

ББК: 74.58

М 34

Друкується згідно з рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол №3 від 08.10.2014 р.

M34 Мистецька освіта: традиції і новації: Матеріали міжнародної наукової конференції (м. Мелітополь, 16-17 жовтня 2014 р.) / Відповід. ред.: Н. А. Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. – 260 с.

ISBN 978-617-7055-68-5

Збірник містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Мистецька освіта: від спадкоємності епох до новітніх технологій” (16-17 жовтня, 2014 р.). У них розкривається ставлення сучасних науковців – від початківців-студентів до визнаних фундаторів мистецтвознавчої та художньо-педагогічної думки – до предмета наукового обговорення на конференції – трансформацій цінностей, цілей, змісту, технологій освіти в галузі мистецтва. Зокрема в дослідженнях актуалізуються географічний та індивідуально-творчий принципи у вивченні генези педагогіки мистецтва (східний вектор, континентальні інтереси, персоналії); презентуються методологічні підходи до розв’язання проблем мистецької освіти у класичному, неklasичному й постнеklasичному вимірах; висловлюється сучасний погляд на традиції та новації в питаннях теорії і практики музичної, художньої, хореографічної освіти; порушуються проблеми психолого-педагогічної підтримки творчого самовираження особистості учня засобами мистецтва; розглядається музично-педагогічний професіоналізм як чинник гармонізації особистісного зростання суб’єктів освітнього процесу.

Матеріали збірника будуть цікавими для студентів, магістрантів і аспірантів факультетів мистецтв, учителів і викладачів мистецьких дисциплін.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7055-68-5

УДК: 378.013.43:7

ББК: 74.58

© Сегеда Н.А., 2014

© Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014

Сегеда Н.А. СВІТОГЛЯДНІ І ПРАКСІОЛОГІЧНІ СМИСЛИ ТРАНСФОРМАЦІЙ ВІТЧИЗНЯНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	119
Сердюк О.П. КУЛЬТУРА МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	123
Соліна Я.В., Солін О.І. ТЕХНОЛОГІЯ ТЕЛЕСНО-ОРИЄНТОВАНОЇ ТЕРАПІЇ НА УРОКАХ МУЗИКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В НАЧАЛЬНИХ КЛАСАХ	125
Терещенко С.В. КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ-ПІДЛІТКА	127
Теслева Ю.В. РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ МУЗИЧНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)	130
Толчева Н.О. ІНТЕРЕС ДО ХОРОВОГО СПІВУ ЯК ЧИННИК ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	132
Ускова А.Л. ПІКЛУВАННЯ ПРО ЗДОРОВ'Я УЧНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРЕОГРАФІЇ У ПОЗАКЛАСНИЙ ЧАС	133
Федоров М.П., Федорова О.В. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	136
Харченко Ю.Т. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА	139
У Хуймін. ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНА СФЕРА В МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ	141
Червонська Л.М. ЗАСТОСУВАННЯ ХУДОЖНЬО- РЕЛАКСАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ...	144
Черняк Є.Б., Йоркіна Н.В. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В КОНТЕКСТІ КОМПЕНСАТОРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ	146
Шкода Н.А. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА В СФЕРІ ТЕАТРАЛЬНОГО ТА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	148
СТАТТІ	151
Аліксічук О.С. СТОРІНКИ МИСТЕЦЬКОЇ, ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА МАРИНІНА	152
Бєлікова В.В. ПЕРІОДИЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	158

ЗАСТОСУВАННЯ ХУДОЖНЬО-РЕЛАКСАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Цілеспрямована активізація у майбутніх учителів музичного мистецтва здатності доволіно зосередитись, мобілізувати власні вольові ресурси в складному і напруженому процесі опанування вокальним виконавством може дати педагогічний ефект лише пліч-о-пліч із постійною увагою до застосування засобів, що сприяють емоційній розкутості студентів, уникненню зайвого напруження, співацького і художньо-творчого “затиснення” в роботі. Для оволодіння мистецтвом співу майбутнім фахівцям необхідно докласти не мало вольових зусиль і в процесі навчання, і в процесі виконання, бути здатними подолати усілякі “перепони”, що виникають під час вокально-виконавської діяльності.

Л.Б.Дмитрієв зазначає, що для досягнення професіоналізму у співі виконавцю необхідно мати не стільки відмінні вокальні дані, скільки – відмінні музичні здібності та яскраво виражені вольові якості, зокрема вольові зусилля. Науковець наголошує на тому, що вольові зусилля в мистецтві співу мають різноманітний характер, проте вони завжди усвідомлені та завжди пов'язанні з подоланням труднощів. В процесі занять вокалом виконавець має проявляти власну волю, як у прагненні до зосередженості, до активізації творчої уяви, у боротьбі з відволікаючими факторами, так і в активізації роботи мислення, у напруженні пам'яті, загостренні власних відчуттів, що супроводжують процес співу. Співак працює м'язами, а цілеспрямована робота м'язів здійснюється при наявності вольового зусилля. Автор зазначає, що у співацькому процесі, коли приводиться у дію великий і складний комплекс м'язів голосового, дихального, артикуляційного апаратів, постає потреба у певному вольовому напруженні спрямованому на їх узгоджену роботу, на виконання стереотипів. Ще більші вольові зусилля необхідно докладати виконавцю в процесі удосконалення навичок, вироблення нових, більш задовільних щодо акустичного результату координування. Разом з тим, постійне докладання студентами певних зусиль може призвести до зайвої м'язової і розумової напруги. Щоб уникнути небажаних ефектів у співі через вольові напруження, бажано застосовувати на навчальних заняттях художньо-релаксаційні чинники.

Під релаксацією (від лат. *relaxation* – послаблення, розслаблення) розуміється: а) розслаблення з певною установкою; б) глибоке м'язове

розслаблення, що супроводжується зняттям психічної напруги; в) стан спокою і розслаблення, що виникає в результаті зняття напруги після сильних переживань або фізичних зусиль. В основі теорії м'язової релаксації лежить твердження про те, що розум і тіло людини тісно взаємопов'язані. В стані нервового напруження людина відчуває і м'язове напруження. І навпаки, людина в стані м'язового напруження починає відчувати і розумове напруження. Отже, для того щоб розслабити тіло, необхідно розслабити розум, і навпаки.

Впровадження художньо-релаксаційних чинників під час опанування вокально-виконавських умінь має відбуватись у вигляді спеціальних психофізичних прийомів. На нашу думку, вводити студентів у співацький процес доцільно починати з прийомів релаксації. Релаксація сприяє зняттю психічних бар'єрів та скутості, що у більшості майбутніх фахівців проявляється як почуття сорому, страху, болісного хвилювання, а перед виходом на сцену у вигляді стресового стану. Звертання до прийомів релаксації як певного етапу розслаблення, за яким настає активізація м'язів студентів, сприяє успішності навчального процесу. Слід навчити майбутніх фахівців періодично чергувати розслаблення і активізацію м'язів, що у подальшому дасть їм змогу подолати непотрібну напругу і м'язову скутість. Для усунення у студентів зайвого хвилювання та збереження творчого самопочуття в умовах публічної вокально-виконавської діяльності бажано застосовувати комплекс спеціальних психологічних вправ. Виконання вправ супроводжується дотриманням майбутніми фахівцями певних рекомендацій:

- детальне опрацювання й вивчення вокального твору;
- залучення студентів до постійних виступів перед різною аудиторією;
- під час публічного виступу не бажано розпочинати виконання твору одразу після виходу на сцену, необхідно деякий час постояти, щоб загальмувати дію сторонніх подразників; при цьому корисно зробити 2-3 вдихи через ніс, відчувши напругу м'язів глотки;
- максимальна зосередженість й концентрація уваги студентів на вокально-виконавській діяльності;
- знаходження міри співвідношення між раціональною і емоційною сферами під час підготовки виконавця до виступу;
- аналізування студентом власних почуттів від позитивних результатів подолання стресових станів у концертній обстановці;
- вироблення впевненості у майбутніх фахівців у власних творчих силах (воля, самодисципліна тощо);
- концентрація уваги перед виступом, під час виступу на художніх аспектах виконуваного твору, на технічних засобах, що дають можливість виконавцю передати всі нюанси вокального твору;
- систематично тренування і удосконалювання вокальної і артистичної техніки.

Безпосередньо на процес релаксації впливає створення сприятливого психологічного клімату під час навчальних занять. В момент проведення вокальних занять із застосуванням релаксаційних чинників слід враховувати фактори, що мають безпосередній вплив на процес навчання: психологічний клімат, характер стосунків між педагогом та студентами, різноманітні відволікаючі фактори тощо.

УДК: 78.071.2:378.015.3

Черняк Є.Б.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фортепіано
ННІ СПМО Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Йоркіна Н.В.

асистент кафедри екології та зоології Мелітопольського
державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В КОНТЕКСТІ КОМПЕНСАТОРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Сучасні зміни в галузі методики музичного виховання, згідно національної освітньої доктрини, передбачають ретельний перегляд усталених принципів та закономірностей процесу підготовки майбутніх інструменталістів. В площині новітньої методології професійний розвиток виконавця простежується в руслі динамічного, поступового формування професійної майстерності, де індивідуально-психологічним відмінностям музиканта приділяється велика увага.

Насамперед, повноцінна підготовка професіонала-інструменталіста містить в собі такий вагомий компонент, як психолого-виконавська майстерність. Вона базується на цілісному ієрархічно взаємозв'язаному комплексі професійно важливих якостей, необхідних та достатніх для ефективного пристосування музиканта до умов виконавської діяльності. Враховуючи тісний зв'язок попереднього та майбутнього професійного становлення інструменталіста, ми тлумачимо психолого-виконавську майстерність як цілісну ієрархічно обумовлену систему гено- та фенотипічних ознак окремої особистості в мікро- та макрорумах навчання.

Актуальним в цьому сенсі виявляється окреслення сучасних перспективних шляхів повноцінного розвитку психолого-виконавської майстерності в системі безперервного навчання, висвітлення особливостей індивідуального становлення виконавців та визначення оптимальних методів формування ПВМ. Особливого значення